

ACCIÓ SANTOS

El pensament musical al cinema de Pere Portabella

Pere Portabella, Carles Santos i Joan Logue

Del 20 de gener al 27 de febrer de 2022

Bòlit_PouRodó

GOSAR PODER

Isaki Lacuesta i trenta poetes

Del 20 de gener al 13 de març de 2022

Bòlit_StNicolau

UN HOMENATGE A PERE PORTABELLA EN DIFERENTS ACTES

Els diferents actes

El proper dijous **20 de gener** de 2022 a les 18.30 h tindrà lloc l'obertura de les exposicions "**Acció Santos. El pensament musical al cinema de Pere Portabella**", al Bòlit_PouRodó, i "**Gosar Poder**", una instal·lació d'**Isaki Lacuesta**, al Bòlit_SantNicolau, comissariades per **Ona Balló**. Es tracta d'un acte previ a la inauguració que tindrà lloc el divendres **11 de febrer** amb la presència de Pere Portabella. Aquestes dues propostes, que travessen l'obra del cineasta des d'una mirada contemporània, fílmica i sonora, s'estrenen amb motiu del nomenament de Portabella com a **doctor honoris causa** per la **Universitat de Girona** el **10 de febrer**, pel qual està prevista una roda de premsa el 26 de gener a la Universitat de Girona. El mateix dia 10 de febrer es projectarà al **Cinema Truffaut** de Girona *Vampir Cua de Cuc*. En paral·lel, el **12 de febrer** el Museu de l'Empordà inaugurarà una exposició dedicada a la rica col·lecció d'art personal de Pere Portabella.

LES EXPOSICIONS DEL BÒLIT:

“Acció Santos, el pensament musical al cinema de Pere Portabella”

“Acció Santos”, al Bòlit_PouRodó, és una mostra que explora la relació entre el cineasta **Pere Portabella** (Figueres, 1927) i el músic **Carles Santos** (Vinaròs, 1940-2017). Una trobada que ha propiciat la creació d'espais sonors lliures i que ha donat lloc a una quinzena de pel·lícules que inventen noves maneres d'associar el cinema a la música, tant des del punt de vista de l'escolta, com des del punt de vista de la relació entre la posada en escena, la narració i els instruments musicals.

Les obres que es presenten posen de relleu una tensió entre espai, imatge i so, i conviden a concentrar-se en allò que altrament seria inaudible o invisible. Com a espectadors estem més acostumats a "llegir" un primer pla visual que un primer pla sonor. Santos i Portabella es desfan d'aquesta submissió tradicional del so a la imatge des d'una poètica transgressora, que combina música clàssica i contemporània, detalls subtils i situacions inesperades.

Del comissariat **d'Ona Balló**, en destaquem algunes peces inèdites, poc vistes o de caràcter singular. Per exemple, es podrà veure la **pianola motoritzada** construïda per Xavier García Plaja, equipada amb motors de tracció, direcció, elevació i acceleració. L'instrument va ser un encàrrec de Carles Santos per la seva obra teatral “La Pantera Imperial” (1997) i apareix també a la seqüència d'obertura d'*El silenci abans de Bach* de Pere Portabella. **La pulsació de Carles Santos és present a la pianola**. La partitura que fa funcionar la pianola ha estat prèviament interpretada pel músic. És a dir, al mateix temps que Santos executava les melodies al piano, el ritme i les notes perforaven directament la cinta de paper. Avui aquest mecanisme de reproducció ens permet reviure el directe de les seves interpretacions.

També podrem veure un testimoni de l'estada de Carles Santos a Nova York a través dels anuncis de **Joan Logue**, que produeix una sèrie de retrats breus dels artistes avantguardes novaiorquesos com Philip Glass o John Cage, i on inclou Carles Santos.

Amb motiu d'aquesta exposició, el crític de cinema nord-americà Jonathan Rosenbaum recita el **discurs original pronunciat el dia de la projecció de Vampir-cuadecuc al MoMA**, el 25 de gener de 1972, ara fa cinquanta anys. Amb motiu de l'activitat política i clandestina de Portabella durant la dictadura franquista, el govern civil li retira el passaport i li impedeix assistir a aquesta estrena internacional. El cineasta envia aquest text de protesta redactat per ell perquè sigui llegit abans de l'inici de la sessió.

Acció Santos representa l'eclosió del tàndem Portabella-Santos i proposa diferents aproximacions i nivells d'escolta d'un dels preludis en tonalitat menor de Frédéric Chopin. En primer lloc, Carles Santos interpreta la peça al piano, a continuació n'avalua l'execució i l'enregistrament. També es podrà veure **Sants (1973) de Pere Portabella**. Es tracta d'unes imatges inèdites i sense muntar anuncien la gènesi de la pel·lícula *Acció Santos* (1973). En elles, Santos interpreta el mateix preludi de Chopin i amb el magnetòfon, també com a protagonista del dispositiu.

Aquestes només són algunes de les obres que s'hi podran veure.

“Gosar poder” d'Isaki Lacuesta

“Gosar Poder”, al Bòlit_StNicolau, és una **instal·lació audiovisual inèdita** d'Isaki Lacuesta (Girona, 1975). El 25 d'abril de 1970, va celebrar-se el Primer Festival Popular de Poesia Catalana a la sala Gran Price, seu de ball, boxa i la lluita lliure a Barcelona. Fou una festa poètica contra la dictadura, organitzada pels principals partits clandestins, en solidaritat amb el moviment obrer i en suport dels presos polítics. Ningú esperava que hi acabarien assistint unes 4.000 persones. Part d'aquest recital sense precedent quedà enregistrat a la pel·lícula *Poetes catalans* (1970), dirigida per Pere Portabella. El 5 d'octubre de 2020, el Teatre de la Biblioteca de Catalunya va acollir un nou recital per celebrar l'aniversari del Primer Festival Popular de Poesia Catalana, que va comptar amb la intervenció de poetes, artistes i activistes de diferents generacions. La pel·lícula *Gosar poder* (2021) registra aquest nou recital, muntat amb imatges de gestos i espais escollits pels poetes, en preguntar-los què volien que filméssim per tal de representar-los.

Per primera vegada aquí es presenta *Gosar poder* en format d'instal·lació audiovisual: un muntatge que dessincronitza i dissocia els ingredients de la pel·lícula –paraula, so, psicofonies del 1970, imatges del nou recital, retrats de la vida quotidiana dels poetes–, per convidar els mateixos visitants d'aquesta exposició a remuntar-los mentalment com més els plagui, com gosin.

Portabella: compromís amb l'experimentació, la comunitat artística i les arts

La col·laboració amb artistes d'altres disciplines travessa l'obra de Portabella i dona cabuda a pràctiques que ha sabut integrar i expandir, per tal de convertir les seves pel·lícules en un laboratori d'experimentació i diàleg.

La seva trajectòria inicialment fora dels circuits estrictament cinematogràfics el condueixen a una «cinefília» allunyada de la veneració i l'adhesió a una comunitat social o elit intel·lectual. Portabella es nodreix d'una reflexió permanent sobre el mitjà cinematogràfic i la relació entre cinema i altres arts, així com sobre la funció del cineasta a la societat i el rol del cinema en l'espai públic.

La seva obra ha rebut nombrosos reconeixements arreu del món i Portabella ha estat premiat i reconegut en diferents festivals i institucions. L'any 2019 la Universitat de Cambridge va organitzar un seminari sobre la seva obra, i enguany la ciutat de Girona celebra l'atorgament del títol de doctor honoris causa per la UdG.

Carles Santos: el piano com a terreny de joc

L'obra del compositor **Carles Santos** (Vinaròs, 1940-2017) és coneguda internacionalment per la seva heterogeneïtat, gosadia i experimentació. El piano és el punt de partida de la seva carrera, pel qual desplega tota mena de possibilitats, fins a arribar a la destrucció mateixa de l'objecte. De jove rep una formació musical clàssica, que a posteriori anirà portant cap a la composició i la fusió amb altres formes artístiques. L'any 1963 entra en contacte amb l'ambient avantguardista de Barcelona i coneix, entre d'altres, Pere Portabella, que el convidarà a participar al rodatge del seu curtmetratge *No compteu amb els dits* (1967).

A finals dels seixanta Santos fa una estada a Nova York i coneix personalment figures de l'avantguarda nord-americana i del moviment Fluxus. En el terreny musical, John Cage, Steve Reich, La Monte Young, Terry Riley i Philip Glass el commocionen especialment.

A partir dels anys setanta Santos inicia una aventura experimental, s'empara del so i el soroll per explorar diferents territoris, artístics o no, amb el principi comú de deslocalitzar la interpretació musical clàssica dins d'una sala de concerts. És en aquest moment que treballarà més intensament el territori cinematogràfic, fins al punt que el mateix Santos realitzarà una sèrie de films sovint utilitzant rotllos de pel·lícula de 16 mm caducats. Els seus qüestionaments s'amplien fins al teatre, la fotografia i la poesia fònica.

L'obra de Carles Santos s'ha de llegir més enllà del punt de vista musical. Les seves intervencions en l'obra de Portabella i seves pel·lícules eixamplen la intel·ligència fílmica: la música és una construcció sonora i la partitura un terreny d'acció.

BIOGRAFIES:

Pere Portabella (Figueres, 1927) entra en el camp cinematogràfic amb la producció de tres de les pel·lícules més rellevants del cinema modern a Espanya: *Los golfos* de Carlos Saura (1959), *El cochecito* de Marco Ferreri (1960) i *Viridiana* de Luis Buñuel (1961). L'any 1967 realitza la seva primera pel·lícula, el curtmetratge *No compteu amb els dits*, amb Joan Brossa com a guionista. El seu primer llargmetratge, *Nocturn 29* (1969), en referència a la sèrie pianística *Nocturns* de Frédéric Chopin i als vint-i-nou anys viscuts de dictadura franquista, serà presentat a la primera edició de la Quinzaine de Réalisateurs a Canes de 1969, any polític. Bona part dels joves cineastes que hi participaren esdevindran reconeguts arreu del món.

Carles Santos (Vinaròs, 1940-2017) va ser un artista valencià que va començar la carrera com a pianista i que posteriorment es va dedicar a altres disciplines creatives, com la composició musical, l'escultura, la fotografia, la poesia i la dramàtúrgia. Als anys seixanta Santos passa una temporada a Nova York, i coneix personalment figures cabdals del moviment fluxus, com John Cage, Steve Reich i Philip Glass, dedicats al desenvolupament del minimalisme i la transversalitat de les arts.

Joan Logue (McKeesport, Pennsilvània, 1942) comença a realitzar "vídeo-retrats" l'any 1968, mentre treballa a l'American Film Institute a Beverly Hills, Califòrnia. Més endavant s'instal·la a Nova York, on experimenta amb muntatges curts en vídeo: primer d'un minut, i després de trenta segons. D'aquí sorgeix la sèrie de retrats *30 Second Portrait* realitzat amb la col·laboració d'artistes de l'escena musical i visual, que compten amb mig minut per expressar-se. Logue continuarà aquest format durant vint-i-cinc anys, expandint-lo cap a artistes i escriptors d'altres països. Des del 2018 treballa en la creació, restauració i digitalització del seu arxiu, per tal de ser dipositat, pròximament, al Centre Georges Pompidou de París.

Isaki Lacuesta (Girona, 1975) és cineasta, guionista, artista visual i creador pluridisciplinari. La seva producció engloba el documental, el cinema de ficció, les videoinstal·lacions i els espectacles. Pren el cinema i les arts com un mitjà d'experimentació infinit i treballa habitualment i intensament amb artistes d'altres camps creatius. Les seves videocreacions han estat presents a la Fira del Llibre de Frankfurt, al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) i al pavelló català de la Biennal d'Arquitectura de Venècia. La National Gallery de Washington, el Centre Pompidou i la Filmoteca de Catalunya li han dedicat mostres i retrospectives. Guanyador en dues ocasions de la Concha d'Or del Festival de Sant Sebastià, ha estat distingit amb el Premi Sant Jordi de Cinematografia de Ràdio Nacional d'Espanya i amb el Premi Nacional de Cinematografia de la Generalitat de Catalunya.

ACTIVITATS

Obertura

Dijous 20 de gener de 2022

18.30 h al Bòlit_PouRodó: Obertura de les exposicions "Acció Santos" i "Gosar Poder" i visita comentada a càrrec d'Ona Balló Pedragosa, comissària i d'Isaki Lacuesta, artista. Amb la presència d'alguns dels poetes participants a "Gosar poder".

Inauguració

Divendres 11 de febrer de 2022

18.30 h al Bòlit_PouRodó, amb la presència de Pere Portabella, amb motiu del Doctor Honoris Causa concedit per la Universitat de Girona

Visites comentades

Dijous 20 de gener de 2022, 18.30 h a càrrec d'Ona Balló Pedragosa al Bòlit_PouRodó

Dissabte 19 de febrer de 2022, 12 h a càrrec d'Isaki Lacuesta al Bòlit_StNicolau

Pensament

Dimecres 9 de febrer de 2022, 18.30 h Centre Cultural la Mercè

Conferència "La música diegètica de Carles Santos en el cinema de Pere Portabella" a càrrec d'Ona Balló

Dimecres 23 de febrer de 2022, 18 h Centre Cultural la Mercè

Taula rodona "Poetes catalans: 50 anys després" amb l'artista i escenògraf Frederic Amat, la poeta Ester Xargay i el cineasta Isaki Lacuesta

Fins al 13 de març al Bòlit_SantNicolau

Cada divendres a les 17:30 h es projectarà la pel·lícula *Poetes catalans* (1970) de Pere Portabella

Més informació info@bolit.cat 972427627 <https://web.girona.cat/bolit>

Descarrega imatges

https://www.dropbox.com/sh/djm7jic9mr1ekpg/AACTZLhEpVWbG_5ivsNYHzAa?dl=0

Organitza:

Amb el suport de:

Col·labora:

Patrocina:

